WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 6. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 12-го СІЧНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 12, 1954. No. 6. VOL. LXII.

АЙЗЕНГАВЕР ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО КОНГРЕСУ В РОБІТНИЧИХ І ФАРМЕРСЬКИХ СПРАВАХ

КРАЙНІ КОНГРЕСМЕНИ И СЕНАТОРИ ЗАПОВІДАЮТЬ БОРОТЬБУ ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ПРОГРАМИ В СПРАВІ ЗМІНИ ЗАКОНУ ТЕФТА-ГАРТЛІ І В СПРАВІ НИЖЧОЇ ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ

Вашингтон. — На понеділок, 11 січня, заповіджено два нові послання президента Айзенгавера до Конгресу: в справі зміни робітничого закону Тефта-Гартлі з 1947 року та в справі введення в життя гнучкої допомоги фармерам, що їх вже пропонували закони з 1947 і 1949 років. У своїй промові про Стан Унії президент зазначив, що в основному він уважає закон Тефта-Гартлі за здоровий, але додав ,що цей закон, після шестирічного існування, потребує деяких змін, як це виказала практика. В справі допомоги фармерам, яким уряд досі давав субсидії на те, щоб затримати дотеперішні ціни на фармерські продукти, Айзенгавер уважає, що треба змінити закон про допомогу фармерам тим способом ,щоб ця допомога була не постійно тривка, тільки гнучка і підтримувала б тільки продукції тих сільсько - господарських продуктів, які потрібні державі, щоб не нагромаджувати тих продуктів, з якими не знають, що робити і які магазинуються в складах. Політичні противники заявляють, що президент в обох цих справах хоче йти середньою дорогою. Сенатор Гомер Фергусон, голова Республіканського Політичного Комітету заявив, що президент Айзенгавер у своїм зверненні до Конгресу виявить подробиці своєї програми ,що він розуміє під „гнучкістю" допомоги фармерам. Цей сенатор заявив, що, на його думку, власники менших фарм будуть вдоволені з програми Айзенгавера. „Люди, які самі працюють, казав через радіо Фергусон, будуть вдоволені з програми президента, але ті, що дають працю, і провідники робітничих організацій будуть її поборювати". Але демократичний сенатор із Тексас Ліндон Б. Джонсон заявив через стейтову радіостанцію, що він голосуватиме проти закону, який зменшуватиме допомогу фармерам у його стейті. Демократичний сенатор із стейту Вашингтон Генрі М. Джексон заявив, що, на його думку, проект зміни закону про допомогу фармерам не знайде більшости в Сенаті. Закон про цю „гнучку" допомогу прийняв був Конгрес ще в 1947-1948 роках, але його виконання відкладали Конгреси в роках 1949 і 1952. Подібні застереження викликають і пропоновані зміни робітничого закону Тефта-Гартлі, бо будуть і такі крайні конгресмени й сенатори, які домагатимуться глибших змін, але на думку політиків, важко буде зовсім відкинути проєкт президента в цій справі.

Дальші звернення Айзенгавера до Конгресу

Вашингтон. — Президент Айзенгавер плянує звернутися до Конгресу з кількома зверненнями, щоб ширше обговорити деякі частини програми свого уряду, що на них він не міг докладніше спинитися в своєму посланні Про Стан Унії, яке виголосив особисто 7 січня ц. р. І так 11 січня президент має вислати Конгресові звернення про робітничі і фармерські справи, а пізніше такі звернення: 18 січня — про програму уряду в ділянці народного здоров'я; 21 січня — про запляновний новий бюджет та податки, 25 січня — про плян будови нових мешкань, а 28 січня має переслати Конгресові економічний звіт. Крім того президент натякнув, що він задумує звернутись до Конгресу ще в таких справах: закордонної допомоги, соціяль. забезпечення, взаємного договору безпеки з Південною Корейською Республікою та загальної господарської готовости зустріти всяке обниження в продукції країни, щоб не допустити до депресії.

12 осіб згинули в катастрофі літака

Шрюпорт, Люїзіяна. — 12 осіб загинули в катастрофі малого літака, яким директор летунської лінії Браниф Інтернешенел Ервейс Том Браниф і інші 11 пасажирів верталися з полювання. Катастрофа сталася на березі озера Воллес під час сніговиці і граду з дощем. Летунські лінії Браниффа покрили досі 3,000,000,000 пасажирських миль без найменшого випадку. Крім директора і його сина, згинули в катастрофі 9 бизнесменів, пілот та його помічник.

Найнижча 5-долярова кара за порушення приписів їзди автом

Ню Йорк, Н. Й. — З Управи міста Ню Йорку повідомляють, що з днем 18 січня 1954 року касується найнижчі кари за порушення приписів їзди автом або паркування у висоті 2 і 4 долярів, і найнижчу кару визначається в сумі 5 долярів. Це зроблено тому, що дотеперішні найнижчі кари не мали відповідного впливу на несумлінних і нерозважних водіїв авт. Вища грошова кара — це єдиний засіб успішно пригадувати шоферам про те ,що вони мусять точно додержувати приписів їзди.

В АМЕРИЦІ

● **Команда Армії** переносить свої електронічні та авіяційні влаштування з Форту Монмавт в Ню Джерзі до Арізони, бо ці влаштування при Сигналізаційному Корпусі потребують більше місця. Школа та ляборaторії залишаться й надалі в стейті Ню Джерзі.

● **Син покійного сенатора** адвокат Роберт А. Тефт молодший задумує в найближчому часі почати свою політичну кар'єру, коли його поставлять кандидатом на сенатора або репрезентанта до законодатних установ стейту Огайо. Це мало б бути підчас додаткових виборів.

● **Уряд Виховання** в Филаделфії звільнив зі служби трьох учителів за те, що вони комуністи. Ці вчителі не хотіли зізнавати перед слідчою комісією Конгресу, покликуючись на П'яту Поправку до Конституції.

● **Найвищий Суд ЗДА** розглядає справу засудження до тюремної кари і депортації, Серджа Рубінштейна, фінансиста, народженого в Росії. Його мають депортувати за те, що 1947 року він не зголосився до військової служби.

● **На слідчій комісії Сенату** виявилося, що на островах Гаваї існує робітничий рух контролює спілка, якою керує комуніст. Що може стримати надання прав 49 стейту ЗДА цим островам. У зверненні до Конгресу президент Айзенгавер заявив, що Гаваї „готові" вже бути стейтом ЗДА.

● **54-річного комуніста**, урядженця Домініканської републіки, що прибув до цієї країни 1928 року, арештували і приміщено в тюрмі на острові Елліс. Він працював в тютюновому промислі і ширив серед робітників комунізм.

Розпочались американсько-совєтські переговори про контролю атому

Вашингтон. — На понеділок 11 січня на год. 10.30 в будинку державного департаменту призначено першу початкову розмову між Дж. Ф. Долесом і совєтським амбасадором Георгієм Зарубин у справі атомової контролі. Англія і Канада, себто ті одинокі дві інші держави, які продукують атомову зброю, будуть точно інформовані про хід і зміст розмов. Ці вступні розмови, які будуть держані в тайні, стоять у безпосередньому зв'язку з пропозицією президента Аюзенгавера, що він висловив її в промові перед Об'єднаними Націями 8 грудня мин. року. 21 грудня мин. року Совєти погодились принципово повести тайні розмови у цій справі з ЗДА, а 6 січня ц. р. Молотов поінформував американського амбасадора Болена в Москві, що СССР готов обговорити з державним департаментом процедуру, як такі розмови мали б відбуватися. Меритоpично існує покищо засаднича різниця між американськими і совєтськими становищами, бо американці уважають, що спершу мусить бути запевнена контроля над існуючими складами атомової зброї та її продукцією, а потім проголошена заборона цієї зброї, а Совєти хочуть видати генеральну заборону атомової зброї, не прецизуючи, як мала б виглядати міжнародна контроля.

Плянують збудувати найбільшу в світі атомову фабрику

Ню Йорк, Н. Й. — Комісія Атомової Енергії плянує збудувати при Брукгейвен Краєвій Ляборaторії на Лонг Айленді найбільшу в світі атомову фабрику. Фабрика матиме вигляд сталево-мідяного обруча, діяметр якого становитиме 700 стіп. Цей протоновий синкротановий збирач сили приспішуватиме біг атомових ядер до швидкости світла, а далі кидатиме їх на щит і в такий спосіб дасть можливість вивчати субатомічні елементарні частини всесвіту. Фабрика продукуватиме енергію, яка дорівнює 25,000,000,000 вольтів, або 25 BEV. Найбільший досі приспішувач — Брукгейвенський космотрон, збудований шість років тому, дає тільки 2.3 BEV. Новий протоновий синхротрон коштуватиме 20,000,000 долярів, і матиме магнет, для виготовлення якого потрібно буде 2,500 тони сталі і 500 тони міді. Значення цієї нової машини полягає в тому, що її сила — 25 BEV — майже дорівнюватиме постійній силі природних атомів, і тим способом уможливить докладніші студії атомової сили в природі.

Сенатор Лімен відвідає Айзенгавера в справі змін закону МекКарран-Волтера

Вашингтон. — Демократичний сенатор із Ню Йорку Герберт Г. Лімен відвідав 11 січня президента Айзенгавера і просить його, щоб у своїй програмі праці на найближчі сесії Конгресу узглянив також справу зміни еміграційного закону МекКаррана-Волтера. Сенатор Лімен не вдоволений з того, що президент не згадав про цю зміну в своїй промові до обох палат Конгресу про Стан Унії. „Я дуже жалую, сказав сенатор Лімен, що президент зовсім поминув цю драстичну справу в своїй промові про Стан Унії". Лімен просить президента, щоб він підтримав проект зміни цього закону, який до Сенату вніс сенатор Ліман, а до Палати Репрезентантів демократичний конгресмен з Брукліну Еманюел Селлер. Але Лімен додав, що підтримає кожний інший проєкт зміни цього закону, який в основному погоджуватиметься з його проєктом.

Сніг стримав автову комунікацію в Ню Йорку й околиці

Ню Йорк, Н. Й. — Сніг, що шестицалевою грубістю покрив вулиці Ню Йорку та поблизькі околиці, майже зовсім стримав автову комунікацію в місті та на великих автострадах в стейті Ню Джерзі. Одночасно температура впала до 15 ступенів. Вже в неділю 10 січня 600 міських робітників спеціяльними плугами згортали сніг із вулиць, а місцеві радіовисильні закликали власників авт і шоферів не їздити автами в понеділок 11 січня, щоб не перешкаджати додатково найнятим 1,600 робітникам, які в ночі і вранці очищуватимуть вулиці від снігу. Бюро Погоди заповіло, що снігопад передбачається також і в понеділок 11 січня. Холодна погода прийшла одночасно з заходу і з півночі з Канади. А тепла повітряна течія з півдня, зіткнувшись з холодною із півночі — спричинила сніг від Оклагоми аж до Ню Йорку.

УРЯДОВА КРИЗА В ІТАЛІЇ

Після резиґнації уряду прем'єра Пеллі, в Італії настала криза уряду, яку намагається розв'язати італійський президент Люїджі Ейнауді (справа) в розмові з дотеперішнім міністром внутрішніх справ Амінторе Фанфані, лідером лівого крила Християнсько-демократичної партії. Фанфані вважається тепер найповажнішим кандидатом на нового прем'єра.

Криза в Італії триває далі

Рим. — Президент Інавді закінчив інформаційні розмови з італійськими партійно-політичними лідерами. Найбільші вигляди стати прем'єром має міністер внутрішніх справ в уряді Пеллі — Фанфаі, член лівого крила християнських демократів, при чому його заступником і міністром закордонних справ став би Аттільо Піччіоні, — член правого крила тієї самої партії і прихильник тісної співпраці з Заходом. Проте криза погіршилася, бо на овиді є нові парламентарні вибори й острах, що знову зискають на силі тамошні комуністи.

Маленков обмежує права таємної совєтської поліції

Париж. — За повідомленням постійного кореспондента „Ню Йорк Таймсу" Зульцбергера, що покликається на авторитетні інформації деяких членів Північно-Атлантійського Пакту, совєтський прем'єр Маленков обмежує всевладу до цього часу совєтську таємну поліцію в її компетенціях. Ці заходи тривають, мовляв, від часу ліквідації Берії, при чому в акті обвинувачення проти Берії говорилося про його „підступні заміри поставити міністерство внутрішніх справ СССР понад уряд і партію в Совєтському Союзі." Берія був від 1938 р. головою народного комісаріяту витуришніх справ (НКВД, ослаблені літери, які означали те саме, що раніше ЧК), а також об'єднував у своїх руках поділені потім два ресорти — міністерство внутрішніх справ і міністерство державної безпеки („государственной безопасности"). Берія, — а після нього його наступник Круглов, відали в рямцях названих ресортів не тільки всіми таборами невільничої праці і постачанням щораз нових транспортів в'язнів, виарештованих і засуджуваних під усіма можливими притоками, але й тими великими публічними роботами, що їх переводили ці невільники. До цих робіт належали м. ін. будова каналу Волга-Урал і т. зв. Туркменістанського каналу. Плянування цих великих робіт передано тепер до міністерства електричної енергії, так само, як будову нових шляхів передано міністерству транспорту. Головний інженер гідроелектричних проєктів, С. Жук, який разом із Кругловим був головною фігурою в МВД і переводив побудову каналу Волга-Дін, переведений до міністерства електричної енергії. Закордонні дипломати в Москві звернули увагу, що поруч з тими реформами, стягнено таємних поліційних „янголів хоронителів", що до того часу не відступали від них ні на крок.

Совєти висилають театр опери і балету з Москви на показ західнім дипломатам

Берлін. — Ще не закінчились розмови в Берліні між репрезентантами 4-ох високих комісарів над місцем, де буде відбуватися конференція 4 міністрів закордонних справ, а вже вийшло розпорядження в Москві, щоб тамошній театр опери і балету приготовився до виїзду в Берлін, де мав би давати вистави перед західніми дипломатами. У підготовчих розмовах виявилась різниця думок: три західні альянти настоюють, щоб конференція, яка має розпочатись 25 січня, відбувалась в будинку альянтської контрольної комісії в американському секторі Берліну, а Совєти хочуть відбувати конференцію в совєтській зоні. Імовірно дійде до компромісу: більшість засідань буде відбуватись в Західньому Берліні, а деякі у Східньому. Західні альянти не хочуть радити в такому будинку, який підлягає східньо-німецькому комуністичному урядові, бо це було б посереднім визнанням того уряду.

● 52 роки тому, англієць, Роберт Доналд, не чекаючи на звільнення його з війська після бурської війни в Південній Африці, переїхав до Америки. Тут він дістав американське громадянство і дожив до 72 року життя. Тепер він вислав листа до королеви Єлисавети II з проханням помилувати його, бо він усе ще фігурує на офіційних списках дезертирів з англійської армії.

● **Між островом Ельба** на Середземному морі і Монте Крісто в Італії упав в море англійський літак, який мав 29 подорожних і 6 осіб залоги.

ПРОВІДНИКИ НАЦІОНАЛЬНИХ ГРУП РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ В БІЛОМУ ДОМІ

В днях 16-го грудня відбулися у Вашингтоні в приміщеннях Крайового Комітету Республіканської партії та в готелі Статтлер наради провідників національних груп Республіканської партії в актуальних справах, зокрема в справі підготови до найближчих виборів до Конгресу. Учасників нарад прийняв на окремій авдієнції в Білому Домі президент Двайт Д. Айзенгавер. На фото: Президент Айзенгавер (сидить) в оточенні провідників національних груп які творять Дорадчий Комітет при Крайовому Комітеті Республіканської партії. Третій зліва — Д. Галичин, голова Українського Відділу Республіканської партії, а одинадцятий зліва — адв. А. Дячук, один із членів окремого Громадського Комітету, створеного свого часу для підтримки тоді ще кандидатури Айзенгавера на президента З'єдинених Держав.

ІНДІЯ ПРОПОНУЄ НАДЗВИЧАЙНУ СЕСІЮ ОН В СПРАВІ КОРЕЇ

НЕВДАЧА ПЕРЕГОВОРІВ ПРО КОРЕЙСЬКУ МИРОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ І СПРАВА ПОЛОНЕНИХ МАЛИ Б СТАТИ ПРЕДМЕТОМ НАРАД ОН

Об'єднані Нації. — Президент Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, Віяя Лакшмі Пандіт, вислала з столиці Індії, Ню Делі, де вона тепер перебуває, каблограму генеральному секретареві Об'єднаних Націй Гамершилдові, що вона розіслала до 60 держав, членів Об'єднаних Націй, запит, чи вони погоджуються на скликання надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї ОН на день 9 грудня ц.р. Віяя Пандіт покликається на постанову Генеральної Асамблеї з грудня мин. року, поки члени ОН роз'їхались додому, що вона, президентка ОН, має вирішити, чи існує потреба скликання надзвичайної сесії, про що однак остаточно має рішити більшість членів ОН. Водночас пані Пандіт називає події в Кореї предметом, що повинен перейти крізь нову дебату в Об'єднаних Націях. Тому, що за внеском скликати для цієї справи Об'єднані Нації заявляються напевне арабські й азійські держави, совєтський бльок і мабуть також Англія і члени Британської Імперії, цей внесок мабуть дістане більшість. Офіційні американські чинники ще в цій справі не висловились. Справи в Кореї зайшли дійсно в сліпий кут. Підготові наради про мирову конференцію в Кореї розбились після того, як репрезентант Об'єднаних Націй, Артур Дін, втратив після 10 тижнів безплідних розмов з комуністами терпець і вийшов за тиждень перед Різдв'яними Святами з конференції, коли комуністи закинули З'єдиненим Державам „перфідію". Вправді ведуться посередницькі розмови про можливе відновлення цієї підготовчої конференції, але 1) вона досі ще не відновилась і 2) не видно ніякої меритоpичної різниці в становищі комуністів, що спричинило фактичне розбиття підготовчих нарад. Головною причиною того розбиття було настоювання комуністів, щоб Совєти взяли участь в мировій конференції про Корею в характері „невтральної" країни, на що А. Дін ніяк не хотів погодитись, вимагаючи, щоб Совєти взяли повну відповідальність за вислід мирової онференції і були, нарівні з іншими повноправними учасниками, зв'язані її постановами. Другою корейською справою, що набирає далі міжнародної гостроти, є знову справа полонених неповоротців. 22 січня минають 120 днів від часу, як передано їх під сторожу Невтральної Комісії. За постановами договору про перемир'я їхню долю мала вирішити політична (мирова) конференція, яка повинна була відбутися в тому часі. ЗДА і командування військ ОН на Далекому Сході стоять на становищі, що коли мирова конференція взагалі не зійшлась, термін 22 січня автоматично входить в силу і всі неповоротці повинні вийти в одну хвилину після півночі з 22 на 23 січня на волю, як цивільні люди. Зате прем'єри комуністичного Китаю і Північної Кореї звернулись офіційно до Невтральної Комісії з домаганням продовжити термін перебування неповоротців під охороною індійської сторожі ще на 30 днів, протягом яких міжнародна конференція має вирішити їхню дальшу долю. Представник Швеції в Невтральній Комісії, генерал Свенстром, зголосив формальний внесок про випущення неповоротців на волю. У цій справі продовжуються наради Невтральної Комісії. Одночасно альянтські частини в Південній Кореї, у тісній співпраці з урядами Південної Кореї і Формози, приготовляються до прийняття 22,500 протикомуністичних полонених. Вся дискусія над їх долею має здебільша теоретичний характер, бо передбачається, що полонені, без уваги на таке чи інше становище Невтральної Комісії, зокрема комуністів і індійців, рушать масово опівночі з 22 на 23 січня до виходів з табору і тоді сторожа, щоб не спричинити жахливої масакри людей, не буде стріляти. Командувач 8 американської армії ген. Тейлор перестерігає, що спроба задержати силою неповоротців викликала б невгасимі відновлення воєнних дій в Кореї. Ткремо Індія зажадала скликати сесію ОН.

Тіто заперечує будь-яку таємну умову з Совєтами

Београд. — Маршал Тіто особисто оголосив заяву з рішучим запереченням, начеб то він нав'язав зв'язки з Маленковим для розмов про відновлення давньої совєтсько-югославської приязни. Такий закид зробив Тітові колишній шеф закордонної інформаційної служби комуністичної Югославії, Богдан Радіц, який зірвав був з режимом Тіта і мешкає в ЗДА. Він оголосив був статтю з реляціями про подвійну гру Тіта в американському журналі „Фрімен". Тіто рішуче спростовує твердження цієї статті, заявляючи, що це очорнювання його має на меті підбивати довір'я до нього Заходу, утрудняти співпрацю Югославії з Заходом і викликати нові трудноці для Югославії. Після цієї заяви Тіта, Радіца зверув увагу на чутливість Тіта на цьому пункті; це небувала досі річ, щоб сам голова югославської держави спростовував якусь журнальну статтю.

В СВІТІ

● **Лорд Норвіч**, відомий під прізвищем сера Даффа Купера колишній англійський міністер війни і перший лорд адміралітеції, помер і викликав своєю смертю дискусію між чільними політиками Англії над ославленою мюнхенською конференцією в 1938 році, на якій представники Англії (Чемберлен) і Франції (Даладіє) дали згоду Гітлерові забрати від Чехословаччини Судетський край. Протестуючи проти такої постанови, Норвіч зголосив свою димісію.

● **Барон фон Нойрат**, німецький міністер закордонних справ в першому періоді панування Гітлера, який перебуває у в'язниці в Шпандав, як воєнний злочинець, старається через свого адвоката, щоб на конференції 4 міністрів закордонних справ у Берліні була порушена справа його звільнення.

● **Адольф Гітлер** і Йосиф Геббельс все ще фігурують в офіційних списках мешканців Берліну, як живі люди. Для викреслення когось з цих списків і внесення на списки мертвих потрібно лікарського свідоцтва, що ствердило б смерть, або формального повідомлення найближчими своякоми. Ніхто цього не зробив у відношенні до колишнього „фюрера" та його шефа пропаганди, які вибрали собі життя в схоронищі канцлерської палати 30 квітня 1945 р.

● **Папа Пій XII** проголосив, що слухання Богослужбів з телевізійного апарату у себе вдома чи в сусідів не звільняє віруючих від обов'язку ходити до церкви. В Італії почали в цьому місяці надавати постійно Богослужения через телевізію. Так само запроваджено повні телевізійні передачі богослужень з католицьких церков в Англії, при протестах з протестантських кол.

● **Міська рада** столиці Туреччини надала одноголосно почесне громадянство Анкари колишньому американському амбасадорові Джорджові МекДжі за його особливо приязне відношення до Туреччини.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО СТАН УНІЇ

Минулого четверга, на саме Різдво за старим стилем, президент Айзенгавер виголосив перед 83-ім Конґресом своє річне послання про стан Унії, на яке, в теперішніх обставинах, очікував з помітним заінтересуванням не тільки нарід цієї країни, але й народи світу. Це ж бо послання має стати базою американської внутрішньої і закордонної політики на найближчий рік; довкола нього проходитимуть наради і ухвали цієї Другої сесії 83-го Конґресу і воно становитиме важливий фактор в найближчих виборах у листопаді цього року.

Свою промову про стан Унії президент Айзенгавер приготовляв довго і дбайливо, питаючи ради і поради багатьох найвидатніших спеціялістів у поодиноких ділянках суспільного, господарського і політичного життя, зокрема в ділянці оборони. Тому то й кожна пропозиція президента базувалась на реальних можливостях та була подиктована реальними потребами, що їх широкий загал не завжди бачить або розуміє чи доцінює.

Президент насамперед ствердив, що впродовж минулого року, отже першого року нової республіканської адміністрації, зроблено багато дечого такого, за що американський нарід міг би бути вдячний. Насамперед — припинено війну в Кореї, американська економія досягнула небувалих досі вершин, як теж поважно скріплено американську оборону. Виходячи з такого розвитку, президент Айзенгавер вважає, що завданням уряду на найближче майбутнє повинно бути дальше скріплення добробуту й оборони, при рівночасному зменшенні видатків. Під цим кутом він і видвигнув низку конкретних пропозицій.

Першенство віддав президент Айзенгавер у своєму посланні закордонним справам, вважаючи, що „американська воля буде так довго загрожена, як довго існуватиме комуністична змова в її теперішніх розмірах, силі й ворожнечі; сьогодні більше, ніж будь-коли досі, американська воля зв'язана з волею інших народів. В єдності вільного світу криються наші найбільші вигляди зменшити комуністичну загрозу без війни".

У своїй промові в закордонних справах президент Айзенгавер з'ясував такі проблеми, як: потреба збільшеної допомоги для Кореї та для інших азійських країн; дальше скріплення Північно-Атлантійського Пакту в Европі та завершення організації Европейської Оборонної Спільноти; продовжування заходів для міжнародної контролі атомової енерґії, бо, як сказав президент, коли світ „не заверне з фатального шляху до атомової війни, то станеться це не через брак спроб з нашого боку". При цьому президент Айзенгавер заповів дальшу підтримку Об'єднаним Націям та дальше скріплювання американської оборони під кутом „нового відношення між людиною і матерією".

У внутрішніх справах президент Айзенгавер з'ясував усі важливіші проблеми, хоч рівночасно заповів, що в поодиноких справах виступатиме перед Конґресом із спеціяльними посланнями. Зокрема, він заторкнув проблему бюджетової політики, в якій вже досі зменшено видатки на 7 більйонів та плянується зменшення на дальших 5 більйонів долярів; згадав про сільськогосподарську політику, підкреслюючи, що добробуту фармерів не можна відділити від добробуту всього населення країни і навпаки; з'ясував нову політику соціяльного забезпечення, запропонував заходи для повного усунення расових різниць, натякнув на пропозицію закону, згідно з яким вік управнених до голосування мав би бути обнижений від 21 на 18 років та цілу низку інших заходів, хоч не „революційних", але важливих для дальшого всебічного розвитку країни та її могутности.

Найбільшою й чи не єдиною повною несподіванкою в посланні президента Айзенгавера була пропозиція закону, на підставі якого комуністичні зрадники втрачали б право громадянства. Президент виходить з цілком правильного заложення, що комунізм є рівнозначний із зрадою З'єдинених Держав та вірністю „чужій державі", себто Совєтському Союзові. Цю пропозицію президента Айзенгавера прийнято в Конґресі з найбільшим ентузіязмом і її з не меншим ентузіязмом прийме і все населення країни.

Закінчуючи свою промову, през. Айзенгавер твердив, що пропоновані ним та його урядом заходи скеровані на те, щоб зробити Америку ще кращою і ще сильнішою. Ніхто не сумнівається в щирості цих слів, а їх здійснення вже залежить і від Конґресу і від усього народу.

РІШАЛЬНА ДЛЯ УРЯДУ СЕСІЯ КОНҐРЕСУ

Друга сесія 83-го Конґресу, що почалася в середу 6 січня 1954 р., має те особливе значення для обох великих американських політичних партій і всього американського народу, що вона відбувається у році конґресових виборів. Тому те, що станеться у вашинґтонському Капітолі від початку січня по кінець липня цього року, матиме вирішне значення на хід виборів восени. А від висліду осінніх виборів залежатиме не тільки те, чи наступна сесія вже відбуватиметься при республіканській чи демократичній більшості, але й чи в 1956 році продовжиться чи закінчиться 4-літня ера володіння республіканського президента. Ще перед відкриттям сесії і перед виголошенням своєї промови до всього народу, президент Айзенгавер поставив перед республіканськими членами своєї адміністрації і Конґресу справу аж надто ясно: коли вони, мовляв, не зуміють, чи не зможуть перевести в діло тієї програми, яку він проголошує, то можуть розпрощатися з тими почесними, але й відповідальними становищами, що їх тепер займають.

Ситуація в Конґресі дуже подібна до нинішньої міжнародної: властиво, загальновідомо, які є найважливіші справи, і що треба б зробити, щоб настав мир, а коли він з большевиками неможливий, то щоб бодай постав одностайний антикомуністичний фронт. Але як це зробити, як погодити усіх цих розсварених союзників, одних із другими та всередині їхніх громад?! Нема великих труднощів узгіднити листу найважливіших проблем, що становитимуть не тільки формальний денний порядок сесії Конґресу, але й центр істотного зацікавлення всього американського політичного світу. З внутрішніх справ належить туди — зрівноваження бюджету і межа, вище від якої не може йти державна заборгованість; обниження податків; видатки на оборону країни, щоб на цьому не терпіла ані безпека краю ані засада зменшення видатків задля зрівноваження бюджету; ціни фармерських продуктів; робітничий закон Тефта-Гартлі; поширення соціяльної забезпеки на не охоплені досі нею категорії працюючих. Із закордонних справ: загальна закордонна політика уряду, віддзеркалена в програмі фінансової допомоги закордонові. З інших дразливих справ — зміна заборони використовувати телефонічний підслух для судового оскарження та засуду і модифікація права користуватися 5-им додатком до Конституції, коли це суперечить державному інтересові. Ці дві останні справи готові розпалити пристрасті на тлі республіканських закидів під адресою демократичних минулих режимів за президентів Рузвелта і Трумана щодо засмічення публічного життя комуністичними аґентами. До цієї самої справи — боротьби з комуною — належить суґестія президента Айзенгавера — позбавити права громадянства засуджених за протидержавну акцію комуністів.

Президент Айзенгавер здискредитував республіканського сенатора МекКарті, що — мовляв — не проблема комуністів у державному апараті, як казав МекКарті, а програма праці уряду, проведена ним робота і майбутні конкретні пляни будуть основою виборчої кампанії восени 1954 року. Але, щоб цю програму перевести, треба мати для цього за собою або всіх республіканців, або поважну кількість демократів. Тим часом усі демократи озлоблені на республіканську адміністрацію у двох великих справах — закиду піддержування ними комуністів в попередніх каденціях і в справі робітничого закону Тефта-Гартлі, — та гнівливі за занадто поважні, на їх думку, редукції військового бюджету. Республіканці закидають демократам, що вони, демократи, для демагогічно-агітаційних цілей піддержують нервуючі вістки про небезпеку господарської депресії, із промовчанням напр. такого факту, що в жовтні 1953 р. 98% працюючих людей в ЗДА мало працю. Знову ж демократи роблять головний закид республіканцям, що республіканська адміністрація не дотримала цілого ряду обіцянок (зниження податків, зміна робітничого закону), при чому демократи промовчують, що одна велика обітниця була таки дотримана: припинено війну в Кореї. Демократи домагаються активної участи держави в поборюванні небезпеки депресії, а саме, видаткування державних грошей на державні замовлення, чи великі державні публічні роботи. Республіканці бороняться арґументом, що і за демократичної адміністрації двох попередніх президентів велике безробіття було постійним явищем, а кінчалося воно тільки завдяки двом війнам: другій світовій і корейській. І республіканці кажуть демократам: „ви хочете тільки видавати державні гроші, щоб штучно підтримувати промисел і не допускати до безробіття, — а ми хочемо мати здорову валюту, як підставу економіки".

Республіканці сподіваються позискати для своєї програми в оцій сесії Конґресу також поважну кількість демократичних голосів. Вони вірять, що і в цій сесії демократи будуть керуватися власною, індивідуальною думкою, а не диктатом, чи „вищою рацією" партійної тактики. Республіканці вірять, що адміністрація президента Айзенгавера прийде зі зрівноваженим бюджетом, з редукцією податків, із змінами в робітничому законі, врешті з конкретним пляном хліборобської політики. Демократи ж не вірять ані в зрівноваження бюджету, ані в обниження податків, ані в будь-яку конструктивну програму хліборобського секретаря Бензона. Вони ображені на генерального прокуратора Бравнелла за його атаку на Трумана, і на нюйоркського губернатора Дюї за його причеплювання демократам комунофільської латки. Вони закидають республіканцям, що ті говорили про конечність скасування всяких державних контроль, які спутували б свобідних громадян і свобідне господарство, оперте на приватному капіталі і взаємному суперництві, а тим часом у відношенні до хліборобства всю свою політику оперли на щораз більшій державній контролі.

І тому покищо не видно ще ясних познак, що демократи будуть активно піддержувати законопроєкти республіканської адміністрації, не вважаючи на скликані президентом наради лідерів обох партій для створення двопартійної політики в закордонній політиці й справах оборони. Не видно ще теж згоди в республіканському сімействі. Невідомо ще, чи президент збереже повну контролю над своєю партією, в якій є непокірливі духи, дармащо ніхто не говорить про сліпу дисципліну, а про льояльність всередині і назверх. Відношення до робітничого законодавства і хліборобської проблеми є наймаркантнішими показниками розбіжности думок серед самих республіканців. І тому теж недвозначна погроза Айзенгавера: або самі республіканці зрозуміють свою ситуацію, помиряться, підуть тією середньою дорогою, що її репрезентує нинішній президент, і матимуть на увазі потреби всього народу і публічну опінію, — або демократи дістануть стільки атутів для протиреспубліканської агітації, що осінні вибори введуть до Конґресу назад демократичну більшість. Бо можна сумніватися, чи престиж особи Д. Д. Айзенгавера зрівноважить крик про небезпеку депресії і про нездійснені обіцянки з президентських виборів, якщо Конґрес не зможе представити за пів року наявних доказів, що творчо думають і діють не тільки сам президент, але і його співробітники та співпартійці.

Іван Світ

ФОРМОЗА

Час від часу в пресі з'являються статті про острів Формозу, який має ще китайську назву — Тайван, що значить „острів терас". Нижче хочу подати нашим читачам трохи відомостей про цей дуже важливий для вільного світу куточок.

Формоза є сьогодні бастіоном національного Китаю і місцем перебування його уряду на чолі з ген. Чіянґ Кай-шеком.

Самий острів положений недалеко від берегів Китаю і відділений від нього протокою, яка в найвужчій частині має коло 100 миль ширини. Довжина острова приблизно 300 миль, а ширина не більше як 125 миль. Площа — 13,800 кв. миль. До Формози належить також 12 менших островів, загальною площею приблизно 28 кв. миль, та група островів Пенґту, або Пескадорес, площею яких 49 кв. миль.

У східній частині острів Формоза гористий. Окремі гори підносяться на кілька тисяч стіп у висоту. Море у тих місцях дуже глибоке. Острів лежить на краю морського провалля, яке тягнеться від японських островів на півночі аж до Філіппін, в околицях яких найбільші морські глибини. В центральній частині острова є також ряд високих гір до 3950 метрів висоти (гора Моррісон та Юї).

На всіх цих островах ґуето мешкає населення — 7,617,753 людей за переписом 1950 року, та 650,000 вояцтва армії ген. Чіянґ Кай-шека, разом з фльотою. З них 160,000 осіб належить до абориґенів, які мешкають в горах, займаючись мисливством, риболовлею та плеканням городини. Ще зовсім недавно серед окремих ґірських племен були „мисливці за головами", про яких створено багато леґенд.

Острів Формозу европейці відкрили в 1544 р. Це були португальські моряки, які назвали його Іля Формоза — чудовий острів. В 1624 р. острів був окупований голляндцями, які побудували біля сучасного міста Тайнан свій форт — Нову Голляндію. В 1626 р. у північній частині острова з'явилися еспанці з Філіппін і побудували тут свій Форт у Тамсуї й другий в Кілунґу. Залишки першого збереглися досьогодні. — там міститься тепер англійський консулят. Еспанців прогнали з острова голляндці, але в 1661 р. голляндців розбив місцевий князь Консінґа, який зібрав велику армію й звільнив острів від чужинців. Пізніше він провадив війни з манджурською династією, що володіла Китаєм.

В 1884 р. острів перебував під французькою окупацією, а в 1895 р., після сімоносеккського миру, дістався Японії, яка володіла ним аж до 1945 року, коли він знову перейшов до Китаю.

Під час японської адміністрації Формоза зазнала великих змін. Тоді збудовано тут густу залізничу сітку, споруджено багато фабрик та електрівень, і сьогодні на острові, навіть в далеких горах, немає жадної хатки без електричного світла. Чудові шосейні дороги звиваються серпентиною в горах, перебігаючи одчайдушними віядуктами та мостами через провалля. Одна з найкращих доріг проходить вздовж східнього берега острова по схилах гір, що підносяться на 2,000-3,000 стіп над рівнем моря. По шосейних дорогах женуть автобуси, а навкруги — тропікальна рослинність, з бамбусами й пальмами. В горах ростуть чудові ліси з кипарисами, плятанами, спрусом та тайванською сосною.

У лісах Формози нараховують понад 2,000 різних рослин, і тому її називають іноді найліпшим ботанічним садом у світі.

Острів має прекрасний університет з відділами медичним, юридичним, мистецьким, літературним, комерційним та інженерним. Крім того є 5 каледжів й академій.

Формоза має високо розвинену промисловість, що включає золотодобувну, вугільну, алюмінійову, нафтову та ін. А проте основою господарства є тут плекання рижу та цукрової тростини. Експорт цих двох продуктів дає Формозі найбільші прибутки. Підсоння острова дозволяє у північній частині збирати два врожаї на рік, а в південній частині навіть три.

Країна має все, що потрібне для населення. А населення працьовите і миролюбне. Там не знають злочинів, і кожний може подорожувати безпечно й вночі в найглухіших закутках. Будівлі здебільша у японському стилі і не мають замків, а вікна й двері закладаються дерев'яним кілком.

(Продовження на стор. 4)

„ФАБІЯНЦІ"

(Кореспонденція з Лондону)

4 січня 1954 року довершилося 70 років діяльности Фабіянського Товариства, що було засноване в 1884 році. Над колискою цього Товариства стояло всього 11 осіб, між ними тоді ще „початківець" у літературі, а пізніше славнозвісний Бернард Шов. Тільки один із засновників Товариства ще живий: це — 96-літній Едвард Р. Піз. Бернард Шов, згідно з своїм гумористичним стилем, дав оригінальну оцінку „людського матеріялу" Фабієвого Товариства на початку його діяльности. Він писав: „Це було дурне підприємство. В ньому був один робітник на пенсії. Були два психічних дослідники. Були анархісти. Були молоді жінки, що шукали чоловіків, і вони вийшли з товариства, коли мали успіх. Тут були атеїсти і англо-католики".

Першу брошуру Фабіянського Товариства написав згаданий у споминах Бернарда Шов, пенсіонований робітник В. Л. Філліпс. Вона вийшла в квітні 1884 року під назвою: „Чому є багато бідних?"

„Маніфест" Фабіянського Товариства написав Б. Шов. У Маніфесті стоїть домагання націоналізації землі, рівних прав для чоловіків і жінок і інші реформи. Маніфест критикував капіталістичний лад в Англії, що привів до „поділу суспільства на ворожі кляси — з великими апетитами і без усяких обідів з одного боку, і з багатими обідами і без усякого апетиту, з другого. ...Ми мусимо радше перенести громадянську війну, ніж терпіти інше століття таке, як сучасне".

Цей Маніфест характеризує настрої членів Фабіянського Товариства, які зібралися, щоб спільними силами боротися за поліпшення долі робітництва в Британії. Шлях цієї боротьби був цілком оригінальний, „англійський". Фабіянське Товариство не хотіло бути політичною партією. Воно не виставляло своїх кандидатів на посли в парляменті. Товариство почало свою діяльність з переконування людей різних кляс і професій — прийняти ідеї Фабіянського Товариства, як розумні і справедливі. „Суспільство має бути перебудоване таким способом, щоб забезпечити загальний добробут і щастя". Фабіянці бачили, що у вільній державі їм непотрібна революція, бо вони, переконавши громадян, можуть реформами змінити відносини в країні. Тому фабіянці кинулися проповідувати свої ідеї, де тільки могли. За один тільки рік 119 членів Фабіянського Товариства в Лондоні дали 3339 рефератів у різних організаціях столиці. Товариство утворило свої відділи в різних містах країни.

Успіх Товариства був величезний. Не сталося це випадково: адже ж в Товаристві об'єдналася інтелектуальна еліта Британії. Бернард Шов був не тільки великим драматургом, але й визначним, оригінальним соціялістичним теоретиком, книга якого — „Політика для кожного" — повинна б бути відома і українським читачам. Такі імена фабіянців, як подружжя С. і Б. Вебб, Ґреґем, Веллес, Губерт Бленд і багато інших уміли живим словом і в пресі поставити ясно проблему суспільних реформ перед громадянством. Самі ці діячі належали до „середньої кляси", особисто вони не були заінтересовані в суспільних реформах на користь робітництва. Але вони прийшли до робітничого руху з мотивів моральних, щоб перебудувати суспільство „в згоді з найвищими моральними можливостями".

В одному звідомленні Фабіянського Товариства читаємо: ‚Фабіянська метода — в и к о р и с т о в у в а т и організації, створені іншими, „захоплювати" політичні клюби і товариства", писати в газетах, які читають не-соціялісти; одним словом, використовувати кожну нагоду, дану існуючими організаціями, для оборони і допомоги всім реформам, що є в правильнім напрямі".

Ця метода фабіянців поширила знання і розуміння суспільних справ серед усіх груп населення Англії. „Фабіянські Досліди" (часопис Товариства) читали у всіх клясах суспільства. Уже через 10 років діяльности Фабіянського Товариства року 1895, сказав наслідний принц (пізніше король Едвард VII): „Тепер ми всі соціялісти"... Цим він хотів сказати, що ідея соціяльних реформ зрозуміла кожному в Англії і що це — в інтересі цілого народу.

Фабіянське Товариство не хотіло лякати нікого революцією. Тому й назва „Фабіянське Товариство", від імени славного римського полководця Фабія Максима Кунктатора, що примусив своїм способом війни тікати з Італії картаґінського завойовника Ганнібаля, в II Пунійській Війні (218-202 перед Христом). Фабіянці мають свою відзнаку-символ: черепаху! Помалу, але в певному напрямі, не поспішаючи, вони хотіли завести ліпші порядки і відносини в Британії. В 1900 році, коли назрів час, фабіянці дали почин для створення Партії Праці. За чвертьстоліття Партія Праці мала перший соціялістичний уряд, під проводом Ремзі Мекдоналда.

За уряду Кл. Еттлі (1945-1951) Британія завела у себе „державу добробуту". Ця система виправдала себе: консервативний уряд Черчіла майже нічого не змінив в основах цієї системи.

Діяльність Фабіянського Товариства, скерована на ширення знання і освіти в суспільстві, і успіх Товариства — ставить догори дном теорії про панування в суспільстві елементів чуттєвих, ірраціональних, неконтрольованих розумом. Бачимо певні вигоди політики, заснованої на розумі: це безсумнівний поступ Британії, не вважаючи на дві світові війни, що перенесла нація. Слід зазначити, що майже всі активні політики британської Партії Праці пройшли фабіянську школу. Це не абияка заслуга Товариства. В Британії не чути духа „громадянської війни": пошана до закону й правопорядку є загальна.

П. А.

I. Несторак

ПЕКЛО В ТЮРМІ

(2)

— Невже ви її арештували також? — скрикнув Петриця з виразом жаху в очах.

— А чому ж би ні? — відповів Мєрзавцев, любуючись враженням, яке він зробив на Петрицю.

— Невже вони також були небезпечні для вас? І який же злочин вчинили вони супроти радянської влади, що ви їх арештували?

— О, ми тільки хотіли мати певність, що ви будете говорити. — Мєрзавцев засміявся схидно.

— Он воно як! — сказав Петриця тоном болю.

Він був так глибоко вражений тою вісткою, що відчув у собі якусь зміну. Останні нитки, що в'язали його з зовнішнім світом, рвалися швидко; останній промінь надії, що він ще побачить своїх найдорожчих, поринав у тьму. Порожня і резиґнація закрадалися в його душу.

Тишу перервав Мєрзавцев:

— Приймаєте мою пропозицію?

— Нічого не можу вам сказати, бо нічого не знаю, — сказав Петриця мертвим голосом.

— Ти брехун і с... син! — заревів Мєрзавцев і жбурнув в Петрицю залізним тягарцем, що лежав на паперах.

Поцілений в голову, Петриця захитався і впав на підлогу непритомний.

Холодна вода привела його знов до притомности. Над ним стояв Мєрзавцев з револьвером в руці.

— Я старався трактувати тебе гуманно і навіть давав тобі можливість врятувати матір, дружину і себе самого. Але ти не оцінюєш моєї гуманности. Тому мені не залишається нічого іншого як тепер зараз ось тут застрелити. Я буду рахувати до десяти. Коли ти не почнеш говорити, поки я скінчу рахувати, я уб'ю тебе, як собаку.

Петриця знов полинув думкою до своїх найдорожчих. Він віддав би своє життя, щоб їх врятувати, але це все одно їм не допоможе. Мєрзавцев прагнув крови людей з організації, а цього Петриця не міг йому дати, хоча знав декого з них. Його товариші з університету намагалися втягнути його до організації, але він відмовився тим, що мусить заопікуватись самотньою матір'ю. Зрештою, він не вірив, що підпілля може мати успіх в умовинах большевицького поліційного режиму. Він радив хлопцям зберегти енерґію і кров на сприятливі міжнародні обставини. Та хоча він не погоджувався з ними, він мав для них глибоку симпатію і пошану за те, що вони так безстрашно боролися і клали свої голови за Справу. Стоячи отут перед Мєрзавцевим він знав, що не зрадить хлопців, бо не має права купувати собі щастя їхньою кров'ю. Він був певний, що якби навіть виявив їх Мєрзавцеву, то цим все одно не врятує своїх найдорожчих. Він рішив твердо мовчати до кінця.

Револьвер в руках Мєрзавцева вистрілив, і куля дряпнула вухо Петриці.

Зверев увійшов швидко в кімнату і запитав:

— Ви ще тратите час на цього гада? — Краще скінчіть з ним, бо наші хлопці привели ще кілька десятків цієї погані. А фронт від нас всього на 70 кілометрів. До речі, ми саме почали переводити долішні камери до ґаражу, щоб мати примістити новоприведених.

— Це добре. А цього впертюха візьміть до нашої „санаторії" і дайте йому „спеціяльну курацію". Але ще не стріляйте: може він надумається. Пришліть когось з новоприведених.

Зверов повів Петрицю в льох. Тут його спочатку кинули в велику бочку з холодною, як лід, водою. Потім його обливали окропом. Опісля йому під нігті всували голку, поки він не зомлів. Його знов привели до притомности і знов питали, але він мовчав. Тоді його пальці всунули між двері і стіну і натиснули. Він відчув страшний біль, щось хруснуло, і він знов зомлів.

Відкривши очі, Петриця пізнав свою стару камеру. „Але чого це тут так тихо? — подумав він. — Тут же вдень було щось 40 товаришів недолі". Він витягнув руку набік, але не знайшов клубовиська голих тіл, яке тут лежало попередньої ночі. Хотів повернутися, щоб упевнитися в своєму відкритті, але раптом відчув пекучий біль у цілому тілі. Біль виходив з кожного м'яза, з кожної кісточки і пік його немилосердно. Рівночасно Петриця відчув щось мокре на голові, на устах, на пальцях лівої руки. Він хотів повитирати кров рукавом, та рука відмовила послуху. Разом з цим фізичним болем у ньому почав будитися другий, ще гірший біль — душевний. Від цього болю йому хотілося заридати на весь світ і битися головою об кам'яну підлогу, але він уже й цього не міг зробити. Замкнув очі і лежав так бездушно і непорушно.

Але думка його не хотіла йти в чорну безодню небуття, а вирвалася в далекий світ і в своїй мандрівці зупинилася біля одного пункту. Цей пункт більшав, ставав все яснішим і раптом перемінився в родинний дім Петриці на передмісті Львова. Отут він провів своє щасливе дитинство. Він не знав турбот, бо його мати робила все, щоб він був щасливий. Чи хто мав кращу, добрішу маму, як він, Петриця? З білим фартухом на довгій спідниці або з хусткою на плечах, вона все щось робила: то в городі, то в кухні, то коло машини до шиття. Вона, здавалося, ніколи не була втомлена і ніколи не сердилась на нього. Вона прощала йому все і захищала перед батьком навіть тоді, як він заслужив на кару. А батько — який він був достойний, справедливий і працьовитий! Біля нього Петриця почувався цілком безпечний. Він був кондуктором на залізниці і часом відходив з дому на кілька днів. Тоді вдома було тихо. Мама журилася батьком, а він, Павло, старався ділити з нею журбу. В ті дні він навіть не бавився з товаришами. Зате поворот батька був великим святом. Батько приносив новини із світу, Павло розповідав про школу, а мати слухала пильно обох. Крім того, вона любувалася, як голодний батько вимітав усе з тарілок. А варила ж вона, як мало хто в світі! По обіді вони всі троє ішли звичайно в кіно, або до парку на прохід, або до батькових чи маминих приятелів. А коли верталися додому, батько звичайно любив іспитувати Павла з того, що він проходив у школі. На другий день він ішов до міста полагодити всякі грошові справи і все приносив Павлові якусь гарну іграшку. Потім працював у своїм малім столярськім варстаті, де зробив Павлові не одну іграшку. А потім знов ішов на кілька днів на залізницю.

На жаль Павлове щастя скінчилося, коли йому було 18 літ і коли він був у сьомій клясі ґімназії. Одного дня батька принесли додому неживим. Він загинув в катастрофі потягу. Це був жахливий удар для мами і для Павла. Мама ледве пережила цю трагедію, але після того посивіла.

Мамі признано таку малу пенсію, що їм обом ледве вистарчало на скромне життя. А платити за навчання не було звідки. Тому Павло почав учити інших хлопців. За це заробляв стільки, що оплачував школу, купував собі книжки і навіть допомагав мамі. Так закінчив ґімназію і записався на право в Львівському Університеті. Вже мав кінчати студії, коли Гітлер нападом на Польщу викликав другу світову війну. А три тижні пізніше до Львова увійшли совєтські частини.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Рачестер, Н. Й.

Річні Збори Товариства „Український Народний Дім".

В суботу 12-го грудня 1953 р. відбулися річні збори Товариства „Український Народний Дім", 316 відділу Українського Народного Союзу, в Рочестері. В присутності 150 членів збори були ділові й інтересні, як відповідною скількістю членів, так й своїми звітами, дискусією та підсумками того, що зроблено дотепер і що треба зробити в найближчій будуччині.

Зі звідомлень довідались ми, що Український Народний Дім розпоряджає великим майном, дійсна вартість якого з кінцем ділового року виносила понад $300,000.00 в готівці, реальностях та інших вартостях. Товариство є власником гарного і великого будинку, збудованого 1936 р., вартість якого виносить в теперішню пору понад $1,000,000.00. Це майно завдячує Товариство своїм ідейним, працьовитим членам, які не жаліли труду, часу, своїх сил і здоров'я, коштів та грошевих датків, працюючи з посвятою, самопожертвованням і не вимагаючи матеріяльної, винагороди, подяки чи похвал. Перші дали приклад члени-фундатори, які своїм відважним і примірним почином та більшою сумою пожертв доказали, як спільними зусиллями та повсякденною невсипущою працею осягнути те, до чого змагаємо. З членів-фундаторів остало ще в живих 79, померло 15.

В діловому році пороблено заходи і пляни та підписано контракти на нову прибудову і перебудову в середині на те, щоб цілий будинок більше пристособити для потреб і ужитку Товариства. Представлені Дирекцією цифри виказують, що кошта перебудови виноситимуть $90,000.00.

Товариство мало з кінцем ділового року 491 членів, 372 дорослих і 119 дітей — доросту. В діловому році принято 16 дорослих і 8 дітей.

На зборах принято 55 молодих членів, що вплатили по $100 на кошта прибудови в члени-фундатори. На домагання тих членів, що в час короткої двомісячної кампанії не мали спроможности або часу вплатити цю суму, продовжено реченець до 11-го лютого 1954 р., щоб дати змогу охочим і заінтересованим молодшим членам стати фундаторами.

Т-во „Український Народний Дім" вислало до У. Н. Союзу членських вкладок на суму $10,645.63. Крім життєвого забезпечення Товариство дає своїм членам матеріяльну і моральну поміч. Згідно з правилами свого статуту, Т-во давало своїм членам допомогу чи то на випадок нещасливого випадку, чи в недузі, і опікувалося хворими членами. Товариство виплатило в 1953 році своїм 49 хорим членам $2,022.00 допомоги, а 9 членам-фундаторам $1,560,00 старечої пенсії. Отже разом на допомогу членам виплачено $3,582.00 Крім того, висилано квіти хворим членам до шпиталів, а також улаштовано вільне Різдвяне приняття для дітей наших членів.

Український Народний Дім має також завдання бути народною установою, де члени мають сходитися, щоб вести спільну громадську і патріотичну діяльність. Крім товариських забав і розваг, члени знаходять у своїм Домі також культурно-освітню акцію. В діловому році улаштовано Ново-Річний Бенкет, 4 розривкові імпрези, 2 лекції, 2 аматорські вистави, 1 концерт, 1 святочні сходини та почато діточу школу українських танків. Для інформаційних цілей передплачувано місцевий щоденник в англійській мові і 7 українських часописів різнихх ідеологічних напрямків з Америки, Канади і Европи. Закуплено також кілька нових книжок до бібліотеки.

Товариство брало активну участь в народних і громадських справах: було членом УКК, брало активну участь в всегромадській протестаційній маніфестації, перевело збірки на залишенців та все старалося співпрацювати з іншими установами, які стоять на національному грунті, без різниці їх політичних переконань та релігійних вірувань, коли дана хвиля вимагала такої співпраці.

Товариство й на будуче заніматиме приязне становище та солідаризуватися в праці, наскільки інші товариства та установи будуть іти назустріч таким цілям і завданням, не будуть вести скрито або явно неприязної та шкідливої у своїх наслідках агітації проти товариства, а будуть змагати до повного розуміння і співпраці та координації сил для успішного ділання.

Крім видатків на культурно-освітню працю, Товариство дало пожертви в минулому році на народні і гуманітарні цілі в сумі $139.00, (на УКК, УНРаду, укр. інвалідів в Европі, Американський Червоний Хрест, Комюніті Чест, і т. п.).

Залями Українського Народного Дому користувалися стало 5 інших українських організацій і 9 американських, крім того винаймали залі принагідно різні товариства і приватні люди. Відбулось в залях У. Н. Дому 22 весіль і 15 інших приватних імпрез.

Збори Товариства відбувались правильно раз в місяць. За діловий рік відбулось 12 звичайних збирів і 2 надзвичайних, а уряд відбув своїх 12 місячних засідань і 8 спеціяльних.

Наші матеріяльні і моральні надбання за минулий рік були скромні, але вдоволяючі, а підйом та настрій членів дає нам запоруку, що Товариство має запевнену будучність, а двері Товариства завсіди були і є відкриті для тих українців, що бажають працювати для спільної нашої справи та змагати разом до кращого завтра.

Докладні рахунки фінансової господарки У. Н. Дому здали члени Контрольної Комісії, що члени з повним задоволенням приняли до відома і уділили абсолюторію уступаючому урядові.

Уряд Товариства на 1954 рік вибрано в такому складі: Микола Магомет, голова; Іван Сверида, 1 заст.; Іван Куций, 2 заст.; Володимир Гавриляк, фін. секретар; Василь Росоловський, заст., Володимир Гурянський, рекорд. секретар; Іван Кучмій, заступник; Петро Ковтун, касир: Александер Папа, заст. — Контрольна Комісія: Іван Новак, Іван Кравець, Теодор Олексин. — Дирекція: Микола Стрілець, Василь Гнатків, Василь Кучмій, Александер Куций, Микола Кучмій. — Опікуни хворих: Наталя Дорофей, Яків Панчишин, Іван Санагурський.

Зборами проводив Микола Магомет, секретарював Вол. Гурянський. Збори кінчались пізно в ночі коло 12 год., а опісля при спільній перекусці члени ще гуторили і радились до пізнього ранку.

Володимир Гавриляк.

Вашингтон. — Приватне Бюро Статистики Населення повідомляє, що людство зросло в 1953 році на 25,000,000 осіб (кожного дня воно збільшується на 70,000 осіб) і тепер у всьому світі живе 2,500,000,000 людей. Якщо вово буде зростати з дотеперішньою швидкістю, то за 100 років — в 2554 році — зросте до 7,000,000,000 осіб. І тоді треба буде нового чуда з п'ятьма хлібами і двома рибами ,щоб прохарчувати це населення

Із нових видань

Норми для дитячих садків. Бібліотека Суспільної Служби Злученого Українського Американського Допомогового Комітету. Випуск ч. 1. Накладом ЗУАДКомітету. Филадельфія 1953. ст. 72.

Суспільна Служба Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету ствердила в роботі, як дуже потрібно фахової літератури в різних ділянках. Тому й оснувала бібліотеку, якої першим випуском являються „Норми для дитячих садків".

Дитячий садок, оснований і ведений 1 Відділом ЗУАДКомітету у Филаделфії, дав спонуку до цього, „Норми для дитячих садків" — це переклад американського підручника, що його видав уряд стейту Пенсилвенія. Він подає загальний огляд засад, які обов'язують при веденні американських дитячих садків.

Підручник обіймає розділи про приміщення й устаткування, персонал, взаємини між батьками і вчителями, прийом дітей, здоров'я і відживу, виховну програму, документацію та адміністрацію. Дуже цікаво познайомитись із нормами садків у ЗДА, для наших організаторів дитячих садків. Тут буде чимало нового для них, як напр. існування працівника суспільної служби при кожному садку, можливість участи батьків у програмі садку ітд. Правда, буде й багато нездійсненого, особливо що торкається приміщення й устаткування. Та й цей розділ важний тим, що вказує до чого треба в тій ділянці змагати й осягнути.

Окремий відділ книжки творить матеріял Суспільної Служби ЗУАДКомітету. Це є список нашої літератури для дошкілля, (зразок ч. 1), тижневий стравопис для садку (зразок ч. 2) і історія дитячого садку, що його веде 1 Відділ ЗУАДКомітету. Це є вже досвід, здобутий у суспільній праці тут, і тому особливо важно зазнайомитись із ним усім, що цим цікавляться.

Книжка вимагає точнішої оцінки, яку повинні б подати наші педагоги; Тут тільки хочемо звернути на неї увагу фахівців. А Суспільна Служба ЗУАДКомітету може радіти, що цей перший крок її видавничої комісії дав їм таку цінну й потрібну лектуру.

Л. Бурачинська.

Українські креслярі організуються

На других ініціятивних сходинах, що відбулися дня 26-го грудня 1953 року в справі заложення Союзу Українських Креслярів у ЗДА, приступлено до реалізації накресленого проєкту на перших ініціятивних сходинах з дня 28 листопада ц. р., тобто, заложити професійну центральну організацію українських креслярів з осідком в Ню Йорку.

Учасники других ініціятивних сходин одноголосно підтримали і схвалили проєкт заснування організації креслярів, вибираючи тимчасову управу СУК-у, завданням якої є в якнайскорішому часі опрацювати статут і скликати загальні організаційні збори, інкорпоруючи союз в державних власнеи.

Початкові завдання майбутньої організації:

1) Об'єднання всіх українських креслярів на терені ЗДА.

2) Підшукування креслярської праці для непрацюючих і новоперевишколених креслярів.

3) Поглиблювання фахової освіти з різних ділянок індустрії через взаємну виміну технічного досвіду та публічні доповіді.

Всіх креслярів проситься вступати в члени і взяти участь у загальних зборах. Всі заінтересовані будуть окремо повідомлені про реченець відбуття загальних зборів, що також буде оголошене в пресі.

Всі креслярі, яким лежить на серці майбутність союзу, як також і їх самих, просимо звертатися за всякими інформаціями і порадами, до часу підшукання власної домівки, на адресу голови тимчасової управи:

Евген Мельник, інж. екон.
619 Вест 140 Ст.,
Ню Йорк 31, Н. Й.

За Управу Ініціятивної Групи:

Евген Мельник, інж.
м-ґр Василь Шмуляк, вр.
Володимир Гриньох вр.
інж. Кость Церкевич вр.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — — це сила!

А. Коробченко

МІЙ ПРИЇЗД ДО ЗДА

Впродовж трьох і пів довгих років я, моя дружина і троє малих дітей щодня виглядали в малому бельгійському містечку — листоношу й дивилися на того скромного бельгійця, як на носія — в буквальному розумінні — нашої долі у своїй службовій торбі. І ось, 22 листопада 1953 року — незабутня для нас дата по кінець нашого віку! — надходить вполудне листоноша і вручає листа від Представництва ЗУАДК у Брюсселі і цензурую, читаю і очам своїм не вірю: „Старанням Представництва ЗУАДК у Брюселі і централі ЗУАДК у ЗДА добуто для вас і вашої родини дозвіл переселитися до ЗДА. Ваш виїзд призначений на 24 листопада ц.р. Місця в літаку замовлені для вас, вашої дружини і трьох дітей". Годі уявити собі враження, що його зробило відчитання цього листа вголос — на моїй дружині і моїх дітях. Це був день великого свята і цього нашого урочисто - піднесеного настрою не всилі була притьмарити гарячкова метушня, зв'язана з негайним пакуванням мізерних клунків.

24 листопада приїздимо в Брюссель, де вітає нас представник ЗУАДК д-р Вожик. Він негайно оформлює нам усі наші подорожні документи на багаж, що піде кораблем, і багаж, що полетить з нами літаком. Поладнавши ще деякі орудки прощаємось з земляками, з Бельгією, із европейською землею і небом і всідаємо в автобус, що везе нас на летовище, де вже стоїть і вилискується у вечірньому освітленні величавий американський повітряний корабель. За несповна чверть години привітлива американка викликує прізвища подорожніх до ЗДА. Коли почули ми наші прізвища — серце наче льодом обклало. Радість змішалася з острахом: це ж не дрібниця летіти вперше в житті та ще й понад океаном! Високими східцями входимо в літак, заходимо всередину, де люксусово-модерне уладження. Гарна молода американка і стрункий юнак показують нам місця та повчають, як поводитись. Це процедура з усіми 64 пасажирами, але вона йде швидко і всі швидко прив'язують себе ременями до крісел і точно в 9 годині вечора загуркотіли пропелери новітнього птаха. Коли ми глянули крізь вікна — ми вже були над столицею Бельгії. Замиготіли тисячі світелець і ми вже мчалися в сторону водної пустелі. Ми не мріяли про таку зустріч, яку вперше приготовили нам американці. Сам капітан, зв'язковий старшина і вся обслуга літака навідувались до всіх пасажирів, зокрема до нас, відчуваючи, що ми найменш привичні до такої подорожі і найбільш потребуємо добрих слів. Вони їх казали — ми бачили це по їх всміхнених обличчях і приязних очах —— стидалися, що не розуміємо їх і не можемо висловити їм нашої вдячности. Коли хтось хотів їсти — міг до схочу, коли лягав — вкривали його, а кому було гаряче — відкривали доплив повітря. Поводились із нами, як мати з дитиною.

У кабіні заблимало червоне світельце: пересторога, щоб прив'язатись ременями. Дехто з пасажирів не звернув на це уваги, бо літак ішов ввесь час рівно і всі мали почуття повної безпеки. Аж раптом — попадає літак в „повітряну діру" і велика машина летить стрімголов вділ, а в самому літаку люди і речі перемішуються, наче серед хуртовини. Це нещастя триває одну мить: американці піднімають себе і все, що полетіло з полиць, і їх сміх переплітується з плачем переляканих дітей. Наша родина виграла на своїй пошані до червоного світельця: ми сиділи міцно прикріплені ременями і не зазнали ніякого лиха. Так було двічі дорогою до Ню Йорку.

Прилетівши туди — перше наше враження — скрізь машини: літаки на летовищі, авта довкола. Люди метушаться тільки біля машин і в самому будинку, зрештою — нема пішоходів! Контроля: чи всі ми, чи хтось не „загубився" під час подорожі, чи всі валізки і клунки в порядку. Переглядають востаннє документи і бажають всього найкращого. У Бельгії попрощав нас д-р Вожко від ЗУАДК-у, у Ню Йорку пані А. Курило від ЗУАДК-у. Бере нас на автобус і відвозить до міста, а там — на поїзд до місця нашого призначення, до Честеру. Перелетіли з Европи до Америки „німі". Ідемо й у першу нашу подорож по Америці, наче зернята піску, кинені кимсь у пустиню. Але брак знання англійської мови не перешкоджає дістатися цілими і без ніяких пригод та труднощів до кінцевої стації. У поїзді, як і в літаку: забирають нам речі, самі їх заносять, саджають нас, опікуються нами, наче ми не бездомні скитальці з далекої і безталанної України, а якісь достойники панівної нації!

Американська атмосфера, видко, передається всім. Ми пізнаємо її добрі риси: ввічливість і добросердечність. Мої знайомі впроваджують нас у круг власних знайомих. Вони знайомлять нас не тільки з Америкою, але помагають в перших найважчих днях і тижнях. Піддержують матеріяльно і морально, бо ж ми не знаємо ні мови, ні крамниць, ні способів, як і де дістати працю і зарібок. Як у нас кажуть — „без людей, як без води, ні сюди, ні туди". Люди можуть бути вовками, але з добрими людьми не можна загинути. Хай мені вибачать всі ці добрі люди, яких я і рідня моя стрінули в Америці — що не називаю їх усіх по імені. Але хай приймуть від мене цим шляхом подяку від людини, що була вже на грані розпуки, потапаючи у скитальчій безперспективності. І тільки завдяки добрим людям, землякам обабіч великого ставу, я і рідня моя почали наново жити, з новими цілями у цьому новому житті.

На брутальному допиті слідчий НКВД, в якого було одне око скляне, забажав покепкувати з політв'язня.

— Слухай, ти, ворог народу, — каже слідчий, — я тебе можу зараз тут убити. Але я вирішив дарувати тобі життя, коли ти вгадаєш, котре в мене око скляне?

В'язень, не довго думаючи, указав точно на скляне око.

— Правда, — каже слідчий, — ти вгадав. Але скажи, як ти пізнав, котре око скляне?

Легко впізнати, каже політв'язень, — бо ваше скляне око глядить на мене так по-людяному.

Американського журналіста возили по різних містах СССР і показували йому досягнення „соціялістичного будівництва".

— Тепер ви переконались, — кажуть йому, — що соціялізм в одній державі побудувати таки можна.

— Так, побудувати можна, — відповідає журналіст, — але жити в такій країні неможливо.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ФОРМОЗА

(Закінчення зі стор. 2)

На острові знайшли притулок і оперта китайська армія та фльота, після того як червоні опанували Китай. Тут розташувалися в бувших японських касарнях китайські вояки, і під керівництвом здібних командирів підготовлялися до реваншу, в той час, коли держави вільного світу забули свого союзника в боротьбі проти японської імперії. Тільки в 1950 році, після початку корейської війни, ситуація змінилася і американський уряд почав допомагати ген. Чіянґ Кай-шекові модернізувати армію й фльоту.

Тепер на Формозі перебуває американська військова місія, у складі представників армії, фльоти та авіяції. У військових школах працюють американські інструктори. Острів має яких 30 летовищ та численні військові укріплення й форти.

Населення призвичаєне до стану воєнного поготівля, і вночі у випадках повітряної тривоги, на протязі кількох хвилин, весь острів поринає в темряву, а відділи самоохорони негайно вимашеровують на свої місця. Фльота переводить постійне крейсування в напрямках китайських берегів.

Національні сили мають свої опірні пункти недалеко берегів Китаю. Вони й досі тримають ряд важливих укріплених островів в затоці Амой, куди ні один корабель не може пройти без їх контролі, і в інших місцях. Червоні пробували не раз вибити звідти націоналістів, але в цьому їм не повелося.

Коли національна армія залишила Китай, її моральний стан був дуже пригнічений. Але від весни 1950 р. настрій почав підноситись, а після вибуху війни у Кореї зовсім покращав. Авторові цієї статті доводилося не раз вести розмови з молодими вояками-націоналістами і з приємністю констатувати їх патріотизм і віру в остаточну перемогу над московськими льокаями, як тут називають червоних китайців.

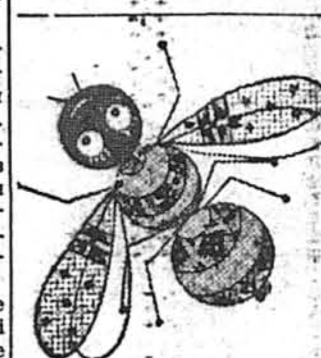
Появу перших американських літаків над островом улітї 1950 р. зустріло населення з надзвичайним захопленням. Треба пам'ятати, що після капітуляції японської армії в 1945 р. американська армія окупувала острів і лише пізніше прибули сюди на кораблях ЗДА китайські війська та адміністрація.

Нарід на Формозі дуже привітливий та уважний. Ні грубого слова, ні лайки не почуєте. В автобусах діти й молодші відступають місця старшим. Старі люди у великій повазі взагалі в азійських країнах.

Формоза сполучається повітряним шляхом з Філіпінами і Гонґ-Конґом. Раз на тиждень прилітає сюди літак із ЗДА, через Аляску та Японію. До Гонґ-Конґу відлітають літаки кожного дня. Також є нормальне повітряне сполучення по самому острові та його околицях. Кораблі прибувають з різних країв, і є тут для них два добрих порти: Кілунґ на півночі та Каошунґ на півдні, де знаходиться морська база національної фльоти.

Недавно американці передали ген. Чіянґ Кай-шекові першу групу джетових літаків. Вже раніше вони поповнили його фльоту модерними дістроєрами та кружляком.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ПОДЯКА

Отсею дорогою складаємо найщирішу подяку Всім тим, які взяли участь в похороні

бл. п. д-р Андрія Гаврилюка

й причинилися до звеличання Панахиди і Жалібної Служби Божої.

З особливою вдячністю зазначуємо щиру відданість Всеч. Отця Проф. А. Тимкова, що спішив з душпастирською опікою, уділив останню прислугу та проводив в похороні. Всеч. Отцям С. Готрі та Л. Тимкові дякуємо за відправлення парастасу і участь в похороні, як рівнож Вп. Панам П. Міляновському, Я. Віласові, В. Стадникові за зорганізування хору.

Дякуємо Т-ву „Самопоміч", Т-ву „Союз Українок", Друзям і Знайомим Покійного за вислови співчуття, зложення квітів та пожертви на Служби Божі.

Дякуємо рівнож всім Вельмишановним Панам, які дали до розпорядимости свої авта.

ДРУЖИНА й РІДНЯ.